

Dk. Wendy L. Widder, Daniel, Kikao cha 16, Daniel 10-12, Maono ya Mwisho ya Daniel

© 2024 Wendy Widder na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Wendy Widder katika mafundisho yake kuhusu kitabu cha Danieli. Hii ni kipindi cha 16, Danieli 10-12, Maono ya Mwisho ya Danieli.

Hotuba hii ni kuhusu Danieli 10 hadi 12, ambayo itahitimisha somo letu la kitabu cha Danieli.

Danieli 10 hadi 12 ni maono ya mwisho ambayo Danieli anaona. Ni sehemu ndefu, ina maelezo mengi, na ufunuo halisi upo katika sura ya 11. Sura ya 10 yote ni maandalizi ya awali kwa Danieli kusikia ufunuo.

Sura ya 12 ina muhtasari mwingi na kuunganisha mambo, lakini tunasoma na kujifunza jambo zima pamoja kwa sababu ni sehemu ya fasihi. Ni uzoefu wa mwisho wa maono ambao Danieli anao. Kitabu hiki cha Danieli kinatoka kwa ugumu mwingi, ambao haupaswi kukushangaza sasa.

Kuna mengi yanayohusika katika kupanga ufunuo huu, hasa unaopatikana katika sura ya 11, ambayo yatahusisha kukumbuka misingi ya historia ya kati ya Agano Jipya. Sura ya 11 italeti maelezo mengi ambayo hayako wazi kuhusu hili, nami nitakurejelea tena kwenye rasilimali hii bora ninayojua, rasilimali inayosomeka katika kipindi hicho. Inafanya kazi nzuri ya kukuongoza kupitia maelezo.

Kwa hivyo, ina maana kwamba itaendelea au la, na pia inaturudisha kwenye suala la unabii wa zamani, ambao tutazungumzia tutakapofikia hatua katika sura ya 11 ambapo inakuwa swali. Kwa hivyo, maono haya ya mwisho, ambayo ni maono ya nne ya Danieli, kama sura ya 9, si maono ya mfano. Kwa hivyo, Danieli haoni viumbe vilivyobadilika.

Haoni mambo yanayohitaji tafsiri. Kwa kweli anapata ufunuo zaidi au ufunuo unaotolewa kwake na mtu wa malaika au mtu wa kimungu, kulingana na mtazamo utakaochukua kuhusu hilo. Huu ni mrefu.

Ina maelezo mengi, na inahitaji juhudi na usaidizi mwingi wa Danieli ili kuweza kuelewa. Na mambo haya yote, nadhani, yanaashiria umuhimu wake. Hiki ndicho kilele cha kitabu.

Hii ni maono ya mustakabali wa Israeli ambayo yatapita zaidi ya kipindi hiki ambacho watapata mateso makubwa, na hatimaye itaahidi thawabu ambayo watu wanaoteseka wanaisubiri, ufufuo. Kwa hivyo, thawabu kwa waaminifu, na

itawahakikishia watu kwamba kutakuwa na hukumu kwa wakandamizaji. Kwa hivyo hapo ndipo maono haya yanapoelekea.

Sura hii ina mambo mengi yanayokumbusha maono katika sura ya 7, 8, na 9, lakini kwa kweli inahusiana moja kwa moja na sura ya 8. Amy Merrill Willis, nadhani ni tasnifu yake iliyochapishwa, ameandika sura kadhaa, angalau katika kitabu hiki, kuhusu hoja kwamba maono katika Danieli 8 ni aina ya muundo wa msingi, na kisha maono haya huchukua kila moja ya maelezo hayo au kila moja ya masuala hayo na kuyafafanua kwa undani zaidi. Kwa hivyo, anaiita simulizi la kihistoria lenye msingi mzuri zaidi na mwisho uliokamilika ambao haukuwa katika sura ya 8. Kwa hivyo, ikiwa unakumbuka katika sura ya 8, niliita aina ya faraja bahili au kutia moyo bahili. Kutia moyo kulikuwa kwamba Mungu ana kamba juu ya uovu.

Mateso hayatadumu milele. Yataisha. Hiyo ndiyo ilikuwa faraja.

Naam, maono haya yatasema, ndiyo, mateso yataisha, lakini kuna thawabu kwa wenye haki. Kuna hukumu kwa wakandamizaji. Kwa hivyo, yanaipeleka kwenye azimio lake la mwisho.

Kwa upande wa muhtasari wa msingi kabisa, tayari niliutaja. Kwa hivyo, sura ya 10 ni nyenzo ya utangulizi, ikimfanya Danieli awe tayari kuona au kusikia na kupokea ufunuo huu. Sura yote ya 11 na mistari michache katika sura ya 12 ni ufunuo halisi, na kisha tunahamia upande mwingine, kama usafi huu, mambo machache ya mwisho ambayo mjumbe anamwambia Danieli, na kisha tunaishia na seti ya nambari za kushangaza.

Kwa hivyo, subiri. Sawa, maandishi haya, kwa sababu ya urefu wake, nitayasoma kipande baada ya kingine badala ya kujaribu kusoma yote kwa wakati mmoja. Kwa hivyo, nitasoma kila sehemu, nitakuambia inahusu nini, na kujadili masuala yaliyomo, kisha tutaendelea.

Kwa hivyo, katika mstari wa 1 hadi 9 wa sura ya 10, Danieli ana maono ya mjumbe wa mbinguni, na anaanza katika mstari wa 1, na tunapata marejeleo ya wakati wa anga. Kwa hivyo inasema, na sehemu hii ya kwanza sio ya Danieli, ni utangulizi wa simulizi, unaoanzisha simulizi la Danieli. Kwa hivyo katika mwaka wa tatu wa Koreshi, mfalme wa Uajemi, ujumbe ulifunuliwa kwa Danieli, aliyeitwa Belteshaza, na ujumbe huo ulikuwa wa kweli na wa vita vikubwa, lakini alielewa ujumbe huo na alikuwa na uelewa wa maono hayo.

Kwa hivyo, tuko katika mwaka wa tatu wa Koreshi, mara tu baada ya tangazo kutolewa kwamba Wayahudi wangeweza kurudi katika nchi yao. Ni kama mwaka 536 hivi, kwa hivyo tuna takriban miaka mitatu, miaka miwili au mitatu baada ya maono katika sura ya 9. Kwa hivyo, kufikia hatua hii, msingi wa hekalu huko Yerusalemu

ulikuwa umewekwa, lakini kazi ilikuwa imeachwa kwa sababu kulikuwa na upinzani wa kila aina. Kwa hivyo ukarabati tayari umefikia kikwazo chake cha kwanza.

Maono ya Danieli ambayo anakaribia kuyaona yataonyesha kwamba labda anajua kwamba urejesho haujakamilika bado katika nchi yake, lakini maono yake yatamwonyesha kwamba kuna mgogoro mkubwa zaidi mbele, kwamba hata upande mwingine wa urejesho huu, kuna mgogoro mkubwa ujao. Katika mstari wa 2 hadi 3, Danieli anaanza kuzungumza, na anatutambulisha kwa maono haya. Kwa hivyo, katika siku hizo, ikimaanisha mwaka wa tatu wa Koreshi, mimi, Danieli, nilikuwa nikiomboleza kwa majuma matatu mazima.

Sikula chakula kitamu, wala nyama wala divai haikuingia kinywani mwangu, wala sikutumia marashi yoyote hata majuma matatu yote yalipokamilika. Kwa hivyo tunapata marejeleo zaidi ya muda hapa. Tunajua anachofanya Danieli.

Amekuwa akiomboleza. Huenda ana njaa sana. Ni dhaifu sana, jambo ambalo huenda linachangia sehemu ya ugumu alionao kupokea ufunuo huu.

Sawa, nitahifadhi sehemu hiyo. Kwa hivyo, amekuwa akiomboleza na kufunga na kuomba. Hatujaambiwa ni kwa nini.

Msimulizi hasemi, au Danieli hatuelezi kwa nini anafunga. Labda ukweli kwamba urejesho nyumbani haujaanza bado ni sababu ya maombolezo. Labda anajaribu kuelewa vyema kile ambacho Mungu anafanya katika wakati huu wa kutatanisha, kwa nini ahadi hazijatimizwa.

Hatujui. Katika mstari wa 4 hadi 9, Danieli anaripoti mwonekano wa mtu au mtu kama mwanadamu. Kwa hivyo, siku ya 24 ya mwezi wa kwanza, ni maalum sana, nilipokuwa kando ya mto mkubwa, yaani Tigri, niliinua macho yangu na kutazama, na tazama, palikuwa na mtu mmoja, amevaa kitani, kiunoni mwake kimefungwa mkanda wa dhahabu safi ya Ufazi.

Mwili wake pia ulikuwa kama zabarajadi, uso wake ulikuwa kama umeme, na macho yake yalikuwa kama mienge inayowaka.

Mikono na miguu yake ilikuwa kama shaba iliyosuguliwa, na sauti ya maneno yake ilikuwa kama sauti ya kishindo. Mimi Danieli peke yangu niliona maono hayo, lakini wale watu waliokuwa pamoja nami hawakuyaona maono hayo.

Hata hivyo, hofu kuu ikawapata, nao wakakimbia kujificha. Kwa hiyo, niliachwa peke yangu na kuona maono haya makubwa, lakini nguvu haikubaki ndani yangu. Rangi yangu ya asili iligeuka kuwa nyeusi sana, wala sikubakiza nguvu yoyote.

Lakini nilisikia sauti ya maneno yake, na mara tu niliposikia sauti ya maneno yake, nililala usingizi mzito kifudufudi, uso wangu umelekea chini." Kwa hivyo kwanza, kuna mwendelezo wa marejeleo ya wakati wa anga. Tunaambiwa haswa kwamba hii ni siku ya 24 ya mwezi wa kwanza, ambayo ni maelezo ya kushangaza. Hata hivyo, inatuambia kwamba hiki kwa kweli, kipindi hiki cha maombolezo ambacho Danieli amekuwa nacho, kinaingiliana na sikukuu za Pasaka na Mikate Isiyotiwa Chachu.

Kwa kawaida, sikukuu hizo zingekuwa wakati wa kushangilia. Pasaka ilikuwa ikisherehekea ukombozi wa Mungu kutoka Misri. Kwa hivyo, haijalishi nia ya Danieli ilikuwa nini, haijalishi nia yake ya kufunga na kuomba ilikuwa nini, ilikuwa muhimu vya kutosha kwake kuacha sikukuu hii ya sherehe ya kila mwaka, sikukuu hizi za sherehe za kila mwaka.

Stephen Miller anapendekeza kwamba Danieli huenda alikuwa akifunga kwa sababu alikuwa akifikiria kuhusu Pasaka, ambayo ilimkumbusha ukombozi wa Mungu dhidi ya Misri muda mrefu uliopita, na anasubiri na kutumaini ukombozi wa sasa wa Israeli, ambao ni maelezo yanayofaa, maelezo mazuri sana. Inasema yuko karibu na Mto Mkuu, na kisha inabainisha kuwa ni Tigri. Sababu inabainisha ni kwa sababu, katika Biblia, Mto Mkuu kwa kawaida huwa ni Frati.

Lakini hapa, huu ni Mto Tigri, ulio nje ya Babeli. Tena, hatujui kwa nini yuko huko. Hatuambii.

Je, yuko kwenye mapumziko tu, labda? Je, yuko pale kwa ajili ya shughuli rasmi na kwenda safari ya kando? Hatujui. Lakini katika maono haya, anaonekana kuwa yuko mahali hapo. Hayuko kwenye njozi.

Kwa kweli yuko pale. Anamwona mtu aliyevaa kitani, na kamwe hamtaji mtu huyu, na kinachofuata, hamtaji. Na watoa maoni wengi wanachukua msimamo kwamba huyu ni Gabrieli.

Huenda hilo ndilo chaguo maarufu zaidi. Tumemwona Gabrieli hapo awali, mara mbili katika Danieli. Lakini swali langu ni, kwa nini hakupewa jina hilo ikiwa tunamjua Gabrieli? Katika sura iliyopita, alisema, Gabrieli, ambaye alinitokea hapo awali.

Kwa nini tuiseme tu ni Gabrieli? Na swali langu la pili ni, Daniel ana jibu la ajabu sana kwa Gabrieli, ikiwa hii ni mara ya tatu amemwona. Anapoteza rangi tu. Anaogopa sana.

Anazimia, kimsingi, katika usingizi mzito. Inaonekana kama jibu kali kwa kiumbe wa malaika ambaye amemwona hapo awali. Na kwa kweli, maelezo ya kiumbe huyu, kama ungeacha kusoma katika sura hii hapa, yanasikika sana kama maono ya Ezekieli kuhusu Mungu katika Ezekieli 1, ambapo una uso huu wenye mwonekano wa

umeme, mienge ya moto kwa macho, shaba iliyosuguliwa, na sauti ya kishindo katika sauti yake.

Hii inasikika kama theofani. Inasikika kama mwonekano wa Mungu. Kwa kweli hiyo ndiyo maoni yangu kwamba hii ni mwonekano wa Mungu mwenyewe, au inaweza kuwa mwonekano wa Kristo kabla ya kuzaliwa.

Pingamizi kubwa ambalo waandishi au wasomi huwa nalo kuhusu hili ni kwamba kile ambacho malaika, au kiumbe hiki, si malaika, kwa maoni yangu, si malaika. Kwa maoni yangu, ni theofani. Lakini kile ambacho kiumbe hiki kinaendelea kusema hakionekani kama kitu ambacho Mungu anapaswa kusema.

Kwa hivyo, malaika ataendelea kuelezea kwa nini amechelewa. Alipaswa kuwa hapa hapo awali, lakini atasema, mkuu wa Uajemi alinizuia. Alikuwa akinipinga kwa siku 70, na ilinibidi nimngoje Mikaeli aje kunisaidia.

Na wanatheolojia wanasema siwezi kuwa Mungu. Hilo halionekani kama Mungu. Kwa kweli, Trumper Longman, ambaye ninamheshimu sana kama mtoa maoni, anasema kwamba msukumo wetu wa kwanza ni kusema hii ni theofani.

Lakini kisha anaelezea kile anachokiona kuwa upinzani mkuu dhidi yake. Anasema, ni mamlaka gani ingeweza kumpinga Mungu kwa siku 21, kama mkuu wa ufalme wa Uajemi alivyofanya? Je, tunaweza kweli kufikiria Mungu akizuiwa katika makusudi yake kwa ufanisi hivyo, hata kama ni kwa muda? Kisha, Stephen Miller anaongeza hilo, akisema kwamba lugha hii, lugha ya kuzuiwa, haifai inapotumika kwa mungu. Kwa mfano, hakuna kiumbe kinachoweza kupinga nguvu ya Mungu mwenyewe.

Kwa hivyo, naweza kuheshimu wanachosema, lakini najiuliza tunawezaje kusema waziwazi makusudi ya Mungu yalikuwa nini katika mapambano kama hayo? Labda alikuwa na makusudi ambayo hatuyajui. Pili, kutokana na taarifa kidogo tuliyo nayo katika Biblia kuhusu jinsi ulimwengu wa ajabu unavyofanya kazi, tunawezaje kusema kile ambacho Mungu hufanya na ambacho hakiruhusu katika mapambano ya mbinguni, vyovyote yanavyoonekana? Sijui yanaonekanaje. Hatuoni mengi katika Biblia, lakini sijui kama nataka kuthubutu kusema kile ambacho Mungu anaweza kuruhusu au kutoruhusu.

Na maoni ya tatu ambayo ningepaswa kuyatoa ni kwamba, ikiwa kweli hili ni pambano kati ya kuonekana kwa Mungu au Mungu mwenyewe au malaika wa Bwana ikiwa ni aina fulani ya pambano la kimungu la kushinda, halingekuwa la kwanza la aina yake katika Biblia. Ukirudi nyuma hadi Mwanzo, Yakobo ana pambano la mieleka na malaika wa Bwana, na inaonekana kuwa pambano kubwa. Na unajiuliza, mwisho wa siku, malaika anagusa mguu wa Yakobo, na huo ndio mwisho wake.

Naam, kwa nini hakufanya hivyo mwanzoni? Hatuelewi makusudi ya Mungu au kile ambacho Mungu anaweza au asingeweza kuruhusu kitokee. Kwa hivyo, nataka kusema inasikika kama theofani. Nitaiita theofani na niache fumbo la kile ambacho hilo linaweza kumaanisha hasa katika suala la mapambano ya mbinguni lisimame kama fumbo.

Danieli pekee ndiye anayeona hili. Wenzake hawawezi kuliona. Wanaogopa sana.

Wanamwacha peke yake na hilo. Na wakati mtu, mtu, ndivyo anavyomwita, anapoanza kuzungumza, Danieli analala usingizi mzito. Na kisha, katika mstari wa 10 hadi 15, kiumbe, mtu, anampa mguso unaomwezesha na neno la kutia moyo anapomtayarisha kupokea ufunuo.

Basi, tazama, mkono, au mkono, ulinigusa, ukaniweka nikitetemeka kwa mikono na magoti yangu. Akaniambia, Ee Danieli, mtu mwenye sifa nyingi, yaelewe maneno nitakayokuambia, ukasimame wima; maana nimetumwa kwako sasa. Alipokwisha kusema neno hili, nilisimama nikitetemeka.

Ndipo akaniambia, Usiogope, Danieli, kwa maana tangu siku ya kwanza ulipotia moyo wako kuelewa haya na kujinyenyekeza mbele za Mungu wako, maneno yako yalisikiwa, nami nimekuja kwa ajili ya maneno yako. Lakini mkuu wa ufalme wa Uajemi alinipinga kwa siku 21. Ndipo tazama, Mikaeli, mmoja wa wakuu wakuu, akaja kunisaidia, maana nilikuwa nimeachwa huko pamoja na wafalme wa Uajemi.

Sasa nimekuja kukupa ufahamu wa yatakayowapata watu wako katika siku za mwisho; kwa maana maono hayo yanahusu siku zijazo. Alipokwisha kusema nami sawasawa na maneno haya, niligeuza uso wangu kuelekea chini, nikawa bubu. Kwa hivyo, hili ni kali, ni kali, na Danieli atahitaji matendo kadhaa ya kuimarisha ili aweze kupokea ufunuo huu.

Kwanza, mkono unamgusa, unamwinua hadi kwenye mikono na magoti yake. Kisha sauti inamwambia asimame wima. Sauti inamwambia usiogope na inamhakikishia kwamba yuko pale kujibu ombi la Danieli.

Na kisha anamhakikishia kwamba kuchelewa huku, kuchelewa kwake, hakukuwa kwa sababu hakuwa makini, si kwa sababu Mungu hakuwa makini kwa Danieli, bali kulikuwa na sababu ya hilo. Sababu ni kwamba mkuu wa Uajemi alikuwa amemchelewesha, na alihitaji Mikaeli aje kumsaidia. Kama nilivyokwisha sema, hii inatuachia maswali mengi kuhusu viumbe vya Mungu na vita vya kiroho ambavyo sitajaribu kujibu.

Biblia yenyewe inatoa majibu machache sana ya uhakika, kwa hivyo nitaachana na mada hiyo. Ingawa nitasema kwamba wazo la viumbe wa kimungu kutawala mataifa linajulikana sana katika Mashariki ya Karibu ya kale na hata katika Biblia. Kwa hivyo

mihadhara kadhaa iliyopita tulipokuwa tukizungumzia baraza la kimungu, tulizungumzia kuhusu mungu mkuu au katika kisa cha Waisraeli, Yahweh.

Katika kisa cha mabaraza mengine ya kale ya kimungu ya Mashariki ya Karibu, El aligawa maeneo kwa daraja lingine la kiumbe wa kimungu na maeneo hayo ambayo walikuwa wakisimamia, wakisimamia, na wakitawala. Walikuwa wakiwajibika kwa ajili yao, lakini walikuwa na jukumu la kuyasimamia pia. Mikaeli, mkuu wa watu wa Danieli na mmoja wa wakuu wakuu.

Kwa hivyo, Mikaeli, katika fasihi ya Hekalu la Pili, Mikaeli anatambuliwa kama malaika mkuu. Yeye ndiye mwenye mamlaka miongoni mwa viumbe vya kimungu. Katika Agano la Kale, hapa ndipo mahali pekee anapoonekana kwa jina.

Katika Agano Jipya, anatajwa katika Yuda katika maandishi ya kuvutia na katika kitabu cha Ufunuo. Kwa hivyo, Gabrieli na Mikaeli ndio malaika wawili pekee katika Biblia waliotajwa majina. Kwa hivyo, Danieli alielezea kusudi la ujumbe huu na hilo ndilo lingetokea katika wakati ujao kwa watu wake.

Usemi huu, wakati ujao, tunaona kwamba sehemu zingine katika Agano la Kale ambapo hauna dalili yoyote ya mambo ya mwisho wa dunia, ingawa unaweza kuwa nayo wakati mwingine. Kuhusu kile kinachotokea hapa, hii inaonekana, kile malaika atasema katika ufunuo wake, kinaonekana kuashiria hatua ya mabadiliko katika historia ya Israeli na kile ambacho kingetokea wakati wa mwisho. Kwa hivyo, nyakati mbili tofauti za mwisho.

Na Danieli anapiga kelele tena kwa neno hili. Katika mistari ya 16 na 17, anapata mguso wa pili unaowezesha. Kwa hiyo, tazama, mmoja aliyefanana na mwanadamu alikuwa akigusa midomo yangu.

Ndipo nikafungua kinywa changu, nikasema, nikamwambia yule aliyesimama mbele yangu, Ee Bwana wangu, kwa sababu ya maono haya, dhiki imenipata. Sijabakiza nguvu. Kwani mtumishi wa Bwana wangu anawezaje kusema na mtu kama Bwana wangu? Mimi, sasa sina nguvu, wala pumzi yangu haijasalia.

Kwa hivyo, Danieli anaripoti kwamba mtu kama mwanadamu hugusa midomo yake. Unaweza kukumbuka Isaya 6, ambapo Isaya aligusa midomo yake. Hapo ndipo ilipotakaswa.

Midomo ya Yereimia inaguswa ili aweze kuzungumza. Katika hali hii, Danieli hahitaji kusema. Hili ni jambo la kutia moyo kupokea ufunuo.

Au labda anapata nguvu za kutosha kusema nguvu zake zimeisha, na ndicho kinachotokea hapa. Katika mistari ya 18 na 19, anapata mguso wa tatu unaowezesha.

Kwa hivyo, mstari wa 18, kisha huu wenye mwonekano wa kibinadamu, ulinigusa tena na kunitia nguvu.

Akasema, Ee mtu mwenye heshima kubwa, usiogope. Amani iwe nawe. Jipe moyo mkuu na uwe jasiri.

Sasa, mara tu alipozungumza nami, nilipata nguvu na kusema, Bwana wangu na azungumze kwa maana umenitia nguvu. Kwa hivyo, kiumbe huyu wa kibinadamu kama kiumbe wa kibinadamu anamgusa tena na kumpa nguvu. Mmoja, kama mwanadamu, anazungumza naye na kusema, usiogope.

Sasa, hatimaye, Danieli yuko tayari kuzungumza. Nitasema kwamba kuna kutokubaliana kidogo au mkanganyiko kuhusu idadi ya viumbe vinavyozungumza katika kifungu hiki. Kama ningesoma yote pamoja, kungekuwa na marejeleo mengi kwa yeye na yeye, na huna uhakika kabisa ni watu wangapi walio katika tukio hili.

Kinachomtokea Danieli bado kiko wazi na ujumbe wenyewe uko wazi, lakini ni viumbe wangapi waliopo, hatuna uhakika kabisa. Sawa, na kisha, kile ninachokiona kuwa theofani kinampa maelezo ya kwa nini alichelewa. Kwa hivyo, kisha akasema, na kwa nini amekuja.

Kisha akasema, unaelewa kwa nini nimekuja? Sasa nitarudi kupigana na mkuu wa Uajemi. Kwa hivyo, ninatoka na tazama, mkuu wa Ugiriki anakuja. Hata hivyo, nitakuambia yaliyoandikwa katika kitabu cha, katika maandishi ya kweli.

Lakini hakuna mtu anayesimama nami imara dhidi ya majeshi haya isipokuwa Mikaeli, mkuu wenu. Katika mwaka wa kwanza wa Dario Mmedi, nilisimama kuwa kitia-moyo na ulinzi wake. Sawa, kwa hivyo kuna mawazo mengi tofauti yanayoendelea hapa.

Wakati mwingine, ni vigumu kuwaunganisha katika kitengo kimoja, lakini ni wazi, ujumbe huu ni wa dharura. Mtu huyu anasema, unajua kwa nini nimekuja? Nitakupa ujumbe huu ingawa ninahitaji kurudi huko. Niko hapa kukupa ujumbe huu. Kwa hivyo, huu ni ujumbe muhimu.

Ana haraka ya kurudi, na hiyo inaonyesha umuhimu wa kile atakachosema, kwamba aliitwa kutoka kwenye pambano muhimu kama hilo ili kumletea Danieli ujumbe. Kutajwa kwa Mikaeli ni jambo la kando kidogo. Kwa hivyo, alisema, hakuna mtu anayesimama nami dhidi ya majeshi haya isipokuwa Mikaeli, mkuu wenu.

Amemwachia Mikaeli mambo huku akijitahidi kutoa ujumbe huu. Rejea hii ya uandishi wa ukweli au kitabu cha ukweli, tumekutana na vitabu kadhaa katika uwanja wa hukumu katika sura ya 7. Danieli anasoma vitabu au hati za Yeremia. Nimesahau ni vitabu vipi vingine vilivyopo, lakini hiki ni kitabu tofauti.

Kitabu hiki kinaonekana kuwa na mkondo wa historia kwa mataifa na kwa watu wa Mungu. Ni sawa na kile kinachojulikana katika hadithi za Kibabiloni kama vibao vya hatima, ambavyo vinaorodhesha mkondo, angalau kwa Wababiloni, wa mwaka ujao. Lakini kitabu hiki hasa kinaonekana kuwa na mkondo wa historia ambao amekuja kuutangaza.

Ukweli kwamba anaweka kando nyingine ni kwamba alimsaidia Mikaeli katika mwaka wa kwanza wa Dario. Huyu hapa Dario Mmedi tena. Ni nini kilitokea katika mwaka wa kwanza wa Dario Mmedi ambacho huenda kilihitaji nguvu zaidi ya malaika? Danieli haelezei hilo.

Malaika hasemi lolote. Tunaweza kubashiri. Tumerudi hapa chini katika mwaka wa 539.

Kwa nini huenda Dario na majeshi ya mbinguni ambayo labda yalimwakilisha Dario walikuwa wakipigana? Ni pambano gani ambalo huenda lilikuwa likiendelea ambalo lingeweza kuwa kali sana? Labda wakuu wa mbinguni walikuwa wakipigana ili kuzuia Israeli isirudishwe katika nchi yao. Sijui. Inawezekana .

Kuna jambo linaloendelea katika mwaka huu wa kwanza wa Dario ambalo ni muhimu vya kutosha kiasi kwamba Mikaeli anahitaji msaada. Kisha tunafikia ufunuo kutoka kwa kitabu cha kweli, au uandishi wa kweli. Hii ni sehemu ndefu.

Kimsingi hii ni sura yote ya 11, isipokuwa mstari wa kwanza na mistari minne ya kwanza ya sura ya 12. Nitatoa utangulizi wake mdogo kabla hatujafikia maandishi. Tutayashughulikia kwa vipande vidogo zaidi.

Malaika anapotoa ufunuo huu, kimsingi kuna maeneo matano ya kinabii, au enzi tano mahususi ambazo atafanyia kazi. Atazungumzia kuhusu Uajemi. Atazungumzia kuhusu Ugiriki, ambaye atamtaja kama mfalme mwenye nguvu, au mfalme mwenye nguvu.

Atazungumzia kuhusu Misri na Siria, hasa kwa maneno ambayo tunaweza kuyatambua hapa. Hao ni Waptolemia na Waseleucidi. Atazungumzia kuhusu Antiochus IV Epifanes, ambaye ataitwa tu mtu mwenye kudharauliwa, au toleo moja litamwita mtu mwenye kudharauliwa.

Kisha kuna sehemu ambayo inajadiliwa sana na kujadiliwa kuhusu mfalme anayejikweza. Tunapofika kwenye sehemu hiyo, inaanza saa 11:36. Inakuwa vigumu sana kwa sababu tumekuwa tukifuatilia matukio ya kihistoria hadi hapa, na kisha inabadilika, na ghafla, hatuwezi kupata marejeleo yanayohusu historia.

Kuna njia mbili za kuishughulikia. Ama nabii alikosea, au tumebadilika kutoka kuzungumza kuhusu Antioko Epifani hadi kuanza kuzungumza kuhusu Mpinga Kristo wa siku zijazo. Nataka, kabla hatujaingia katika sehemu hii, nirudie tena suala la unabii wa wakati ujao, kwa sababu hilo litakuwa suala tutakapofika kwenye mstari wa 36.

Tulizungumzia hili mapema sana katika kozi, lakini naogopa labda nilikuchanganya zaidi ya kufafanua chochote. Imekuwa muda mrefu sana kwamba bila shaka umesahau hata hivyo. Acha nijaribu tena.

Unabii wa ex-eventu, au unabii wa baada ya tukio, unajulikana katika aina ya fasihi ya apokalipsi. Sidhani kama kuna mtu yeyote anayekataa hilo. Swali la wasomi wengi wa kiinjili ni kama aina hiyo ya fasihi, au kipengele hicho cha fasihi ya apokalipsi, kinahusika katika kitabu cha Danieli.

Watu wana sababu tofauti za kufikiri sivyo, lakini nitajaribu kutozungumzia yote hayo. Hivi ndivyo hii inavyofanya kazi. Nitazungumzia kuhusu hilo kwa mujibu wa kitabu cha Danieli.

Nitachukua msimamo wa wale wenye mtazamo wa unabii wa ex-eventu ili niweze kuuelezea vyema. Unabii wa ex-eventu katika kitabu cha Danieli, madai ni kwamba kuna Myahudi asiyejulikana wa karne ya pili anayeishi Palestina wakati wa mateso haya ya Antiochus. Tarehe maalum ambayo wataipa unabii huu kuandikwa ni 167.

167 ndipo mateso ya Antiochus IV Epifane yanapoanza. Hapa ndipo hekalu linapochafuliwa, na mambo yanapungua tu kutoka hapo. Tutamweka nabii huyu, ambaye tunamwita Danieli, ingawa, kwa mtazamo huu, ni Myahudi asiyejulikana wa karne ya pili ambaye amechukua jina la Danieli.

Unasema, vema, kwa nini angefanya hivyo? Hivi ndivyo aina ya uandishi inavyofanya kazi. Kwa hivyo, yuko katikati ya wakati mgumu sana. Watu wake wanakandamizwa, na sehemu ya kusudi la kile anachotaka kuandika ni kuwatia moyo watu wake kwamba Mungu ana udhibiti wa historia ya mwanadamu. Ikiwa unaweza kukumbushwa hilo, unaweza kuwa na uhakika kwamba ana udhibiti wa historia ya siku zijazo pia.

Kwa hivyo, lengo ni kuonyesha udhibiti wa Mungu juu ya historia hii iliyoamuliwa. Ana yote mikononi mwake. Hiyo ni sehemu ya kile wanachojaribu kutimiza kwa hili.

Kwa hivyo, anachofanya ni kurudi nyuma na kuchagua mhusika huyu anayeheshimika sana na mwenye heshima kutoka wakati wa uhamisho. Danieli halisi. Danieli wa kihistoria.

Na Danieli huyo wa kihistoria anakuwa mdomo wake, au atakuwa msemaji kwa kutumia jina la Danieli. Kwa hivyo, unabii huu unasemwa kwa jina la Danieli lakini unasemwa na Myahudi anayefanana hapa chini katika karne ya pili. Na unabii huu ambao Danieli anatoa ni kwamba anasimulia historia ya wakati hadi, bila shaka, hadi wakati huu.

Kwa hivyo, atazungumzia kuhusu Milki ya Uajemi. Atazungumzia kuhusu Milki ya Ugiriki. Atazungumzia kuhusu Waseleucidi na Waptoemia hawa wanapojitokeza.

Na ataelewa unabii huu wote kwa usahihi. Kwa nini? Naam, kwa sababu kwa mtu huyu anayeandika, ni historia, sivyo? Lakini anauandika kana kwamba yeye ni Danieli anayeishi hapa chini akiutabiri. Kwa hivyo, ni Danieli, Danieli halisi, anayesemekana kusema, lakini sauti halisi ni mtu huyu.

Kwa hivyo, anapata kila kitu sawa na katika unabii huu katika sura ya 11, tuna maelezo ya ajabu. Namaanisha, tunapoupitia, ni kama kujaza nafasi iliyo wazi. Unaweza kuweka majina ya kihistoria katika unabii huu na ni kama unasoma kitabu cha historia.

Hilo ni tofauti kabisa na kitu kingine chochote tulicho nacho katika unabii wa kibiblia. Ni jambo la ajabu tu. Sasa, si jambo la ajabu katika fasihi ya apokalipsi na aina hiyo ya vitabu, lakini ni jambo la ajabu katika Biblia.

Kwa hivyo hiyo ina maana kwamba hatuna uhakika wa kufanya nayo. Kwa hivyo, anapofikia sehemu hii ya historia, maelezo yote. Namaanisha, anaijua historia hii vizuri sana.

Maelezo yote yapo. Mtazamo huu utasema kwamba aina hii yote ya uandishi ndiyo sababu ya mtu huyu wa ajabu, Dario Mmedi. Hii ni taarifa ya ziada.

Hili halina uhusiano wowote na sura ya 11, kwa kweli. Kwa hivyo, mtazamo huu utasema nini ni kwa sababu huu ni unabii wa nje, mwandishi huyu halisi anazungumzia historia ya kale kwake na akaichanganya kidogo. Kwa hivyo, badala ya Koreshi, alisema Dario.

Kwa hivyo, aliwabadilisha watu hao kwa sababu hakuijua historia yake vizuri, ambayo nadhani ni mbaya sana. Namaanisha, hata kama ningekuwa na mtazamo huu, kama singekuwa na mtazamo huu, huo ni mtazamo mbaya tu wa mtazamo wa mtu huyu kuhusu historia. Nadhani tunaweza kuwapa waandishi wa Biblia sifa zaidi ya hiyo kwa kufanya kosa kubwa na kuifanya mara nne.

Anamwita Dario Mmedi mara nne. Vyovyote vile, hilo halina maana. Ninakengeushwa.

Sawa, kwa hivyo anapata nafasi hii hadi hapa, na hii ni 11:36. Ni sawa na mahali tunapoishia, na kisha anaendelea kuzungumza kuhusu Antiochus, mfalme huyu anayejitukuza, na anaanza kusema mambo ambayo hatuwezi kuyapata katika rekodi ya kihistoria. Kwa hivyo, anatoa utabiri kuhusu Antiochus, ambapo Antiochus atakufa, lakini rekodi ya kihistoria inaonekana kutolingana.

Kwa hivyo, nadharia inasema, ndio, kwa sababu kuanzia sasa, anafanya utabiri. Hapa, anasimulia tu historia. Bila shaka, alielewa vyema.

Hapa, kwa kweli anatoa utabiri. Katika baadhi yao, anakuwa sahihi, na katika mengine, anakuwa amekosea. Kwa hivyo, wanamruhusu akosee kwa sababu kwa kweli anafanya utabiri.

Sawa, kwa hivyo hiyo ndiyo kiini cha jinsi ex-eventu inavyofanya kazi. Na baadhi ya wasomi watasema, basi swali linakuwa, ikiwa wewe ni msomi wa kiinjili au Mkristo na unashikilia mtazamo huu, basi lazima ueleze jinsi hii ilivyokosea, jinsi hiyo inaweza kuwa katika maandiko. Tunawezaje kukosea? Tuna utabiri gani ambao si sahihi? Ambao unaurudisha kwenye maoni yako kuhusu Biblia na maana ya mamlaka ya maandiko, maana ya msukumo, na jinsi matumizi ya aina yanavyoathiri yote hayo.

Kwa hivyo, ni kidogo, inakuwa ngumu sana. Inahitaji maswali machache ya msingi. Lakini mbali na hayo yote, ndiyo mtazamo huu unavyofanya kazi.

Kwa hivyo, kama aina hii ya uandishi ingefaa kwa Biblia au la, ni swali ambalo nitakuacha ujifikirie mwenyewe. Baadhi ya watu wana maoni yenye nguvu sana. Sio aina ya uandishi ambayo Mungu angetumia.

Watu wengine husema, ni aina ya maandishi. Mungu anaweza kuchagua kutumia kipengele chochote cha fasihi au aina yoyote ya maandishi anayotaka kutumia. Anaweza kufanya hivyo.

Kwa hivyo hiyo ndiyo shida. Huo ni unabii wa nje. Sasa, turudi kwenye unabii.

Mstari wa 11, wafalme wa Uajemi. Na sasa nitakuambia ukweli. Tazama, wafalme watatu zaidi watatokea katika Uajemi.

Kisha wa nne atapata utajiri mwingi zaidi kuliko wote. Mara tu atakapokuwa na nguvu kupitia utajiri wake, ataamsha ufalme wote dhidi ya ufalme wa Ugiriki. Ukweli kwamba kuna wafalme wanne hapa, kuna kutokubaliana sana kuhusu jinsi ya kuwahesabu wafalme wa Uajemi.

Inaonekana kama maelezo bora ni kusema hii ni idadi ya ukamilifu. Kuna tatu pamoja na moja zaidi, ambayo kwa kweli ni nahau ya Kiebrania. Kwa kweli kuna wafalme kama kumi na wawili hapa, lakini wote.

Kwa hivyo, hawa ni wafalme wa Uajemi. Na kisha, katika mstari wa tatu na wa nne, tunaendelea hadi kwa mtu anayemwita mfalme mwenye nguvu, ambaye ni mfalme wa Ugiriki. Kwa hivyo, mwenye nguvu, nami nitasema Kigiriki ili kujaza nafasi iliyo wazi kwako, mfalme mwenye nguvu wa Ugiriki atatokea na atatawala kwa mamlaka kubwa na kufanya apendavyo.

Lakini mara tu atakapoinuka, ufalme wake utavunjika na kugawanywa katika sehemu nne za dira, ingawa si kwa wazao wake mwenyewe wala kulingana na mamlaka yake, ambayo alikuwa nayo. Kwa maana enzi yake itang'olewa na kupewa wengine kando yao. Kila mtu anakubali mfalme huyu mwenye nguvu, mfalme huyu mwenye nguvu ni Alexander Mkuu, aliingia madarakani mwaka wa 336 na kufanya kampeni za kijeshi zisizo na kifani kuelekea mashariki.

Ndani ya miaka 10, alikuwa ametembea kutoka Uturuki hadi India, na alikuwa ameanzisha himaya kubwa zaidi hadi wakati huo. Alimshinda Dario III mwaka 330, na akachukua himaya ya Uajemi. Lakini kisha, katika kilele cha mamlaka yake, alikufa na hakuacha mrithi yeyote.

Kwa hivyo, himaya yake imegawanywa. Hii ni historia ambayo tumeipitia mara kadhaa. Wale pekee ambao tutawajali na wale pekee ambao ufunuo huu utawajali ni Seleuko na Ptolemy, ambao unabii unawaita mfalme wa kaskazini, huyo ni Seleuko, na mfalme wa kusini, huyo ni Ptolemy.

Kwa hivyo, wafalme wa kaskazini na kusini. Sasa, sehemu hii ninayoizindua hapa inasimulia miaka mia kadhaa ya historia kati ya Waseleucus na Waptolemy. Kama ningesimama na kukupa maelezo yote, nakuahidi, ungekuwa na macho ya kioo haraka sana.

Unaweza kupata hivyo hata hivyo kwa kile ninachokupa. Kwa hivyo, nitakupa usimulizi mdogo sana. Lakini ukipata maoni yoyote mazuri, unaweza kupata maelezo yote ya historia hapa.

Nitajaza nafasi zilizo wazi njiani ili kukusaidia kufuatilia. Kwa hivyo, mstari wa 5, kisha mfalme wa kusini, kwa hivyo huyo ni Ptolemy, atakuwa na nguvu pamoja na mmoja wa wakuu wake, ambaye kwa kweli atakuwa Seleuko, ambaye atapata mamlaka juu yake na kupata utawala. Himaya yake itakuwa utawala mkubwa kweli.

Baada ya miaka kadhaa, wataunda muungano. Na binti wa mfalme wa kusini, kwa hivyo Ptolemy, huyo ni Berenice, atakuja kwa mfalme wa kaskazini, wakati huo ni Antiochus II, kutekeleza makubaliano ya amani. Lakini yeye, Berenice, Ptolemy, hatabaki na nafasi yake ya mamlaka, wala yeye, Antiochus II, hatabaki na mamlaka yake.

Lakini yeye, Berenice, atatolewa pamoja na wale waliomleta, kwa hivyo labda watumishi wake, na yule aliyemzaa, huyo angekuwa baba yake, na vile vile yule aliyemsaidia katika nyakati hizo. Lakini mmoja wa wazao wake, ukoo wake, kwa hivyo ukoo wa Berenice, utatokea badala yake, kwa hivyo katika nafasi ya baba yake. Na yeye, huyu atakuwa Ptolemy wa Tatu, atakuja dhidi ya jeshi lao, kwa hivyo dhidi ya Waseleucid, na kuingia katika ngome ya mfalme wa kaskazini, Waseleucid, naye atashughulika nao na kuonyesha nguvu nyingi.

Pia, miungu yao pamoja na sanamu zao za chuma na vyombo vyao vya thamani vya fedha na dhahabu, atawapeleka utumwani Misri, naye, kwa upande wake, ataacha kumshambulia mfalme wa kaskazini kwa miaka kadhaa. Lakini kisha mfalme wa kaskazini, kwa hivyo mfalme wa kaskazini, kufikia wakati huu huyu ni Seleucid II, ataingia katika ufalme wa mfalme wa kusini, lakini atarudi katika nchi yake. Miaka mia kadhaa huko.

Kisha tunapata maelezo au unabii wa kina, matendo ya mfalme wa kaskazini, na haya ni matendo ya wazi ambayo yatakuwa ya Antiochus III, ambaye anachukuliwa kuwa mfalme mkuu wa Seleucus. Sawa, kwa hivyo wanawe, kwanza kabisa, hawa ni wana wa Seleucus II, watakusanya na kukusanya wingi wa majeshi makubwa, na mmoja wao, ambaye ni Antiochus III, ataendelea kuja na kufurika na kupita, ili aweze kupigana tena hadi kwenye ngome yake. Mfalme wa kusini, Ptolemy, atakasirika na kwenda kupigana na mfalme wa kaskazini, Antiochus III.

Kisha yule wa mwisho, Antiochus wa Tatu, atakusanya umati mkubwa, lakini umati huo utatiwa mikononi mwa yule wa kwanza, Ptolemy wa Tatu. Wakati umati huo utakapochukuliwa, moyo wake utajiinua, naye atawaangusha makumi ya maelfu, lakini hatashinda. Kwa mfalme wa kaskazini, Antiochus wa Tatu atakusanya tena umati mkubwa kuliko Ptolemy wa kwanza, na baada ya muda wa miaka kadhaa, ataendelea na jeshi kubwa na vifaa vingi.

Sasa, katika nyakati hizo, wengi watainuka dhidi ya mfalme wa kusini, Ptolemy. Watu wenye jeuri miongoni mwa watu wako pia watajiinua ili kutimiza maono hayo, lakini wataanguka. Ndipo mfalme wa kaskazini, Antiochus wa Tatu, atakuja, na kutengeneza kilima cha kuzingira, na kuteka mji wenye ngome, na majeshi ya kusini, majeshi ya Ptolemy, hayatasimama imara, hata majeshi yao machagu, kwa maana hakutakuwa na nguvu ya kusimama.

Nitaandika tu kwamba lugha kama hiyo, isiyoweza kusimama dhidi yake, inasikika kama kondoo dume na mbuzi na pembe ndogo. Lakini yeye, Antiochus III, anayekuja dhidi yake, na hatujui ni nani, jenerali fulani wa Ptolema, labda Scopus. Kwa hivyo Antiochus Mkuu atakapokuja dhidi yake, atafanya apendavyo na hakuna mtu atakayeweza kumpinga.

Pia atakaa kwa muda katika nchi nzuri akiwa na uharibifu mkononi mwake. Yeye, Antiochus wa Tatu, atakaza uso wake kuja na mamlaka ya ufalme wake wote, akileta pamoja naye pendekezo la amani, ambalo atalifanya. Pia atampa binti wa wanawake ili aiharibu, lakini hatamtetea wala kuwa upande wake.

Kisha ataelekeza uso wake kwenye visiwa vya pwani na kuteka nyara nyingi, lakini kamanda, kamanda wa Kirumi, atakomesha dharau yake dhidi yake. Zaidi ya hayo, atamlipa dharau yake. Kwa hiyo, ataelekeza uso wake kwenye ngome za nchi yake mwenyewe, lakini atajikwaa na kuanguka wala hatapatikana tena.

Kwa hivyo, jambo la msingi tulilo nalo sasa hivi, Antiochus III aliuawa mwaka 187 alipokuwa akijaribu kuliharibu hekalu la Belle ili kupata pesa za ushuru kwa ajili ya Roma. Sawa, sasa tunahama kutoka Antiochus III na tunakaribia kuhamia mahali pa Antiochus IV. Antiochus IV si mwana wa Antiochus III.

Tuna Seleuko katikati hapo. Ni majina mbadala. Kwa hivyo basi katika nafasi yake, kwa hivyo, katika nafasi ya Antiochus III, mmoja atatokea, na huyu ni Seleuko IV, ambaye atamtuma mkandamizaji kupitia kito cha ufalme wake.

Hiyo inarejelea Israeli. Lakini ndani ya siku chache, atavunjwa, ingawa si kwa hasira wala vita. Badala yake, hapa kuna kinachosubiriwa kwa muda.

Badala yake, mtu mdharauliwa, ambaye ni Antiochus wa Nne, atatokea ambaye heshima ya ufalme haijapewa. Kwa maneno mengine, alijiingiza katika kiti cha enzi kwa njia ya kujificha. Lakini atakuja wakati wa utulivu na kunyakua ufalme kwa hila.

Majeshi yanayofurika yatafurika mbele yake na kuvunjika, na pia mkuu wa agano, ambayo inaweza kuwa ni marejeleo ya kuhani mkuu wa Kiyahudi. Kuna mjadala kuhusu mkuu wa agano ni nani. Baada ya muungano kufanywa naye, atafanya udanganyifu, naye atapanda na kupata mamlaka na kikosi kidogo cha watu.

Katika wakati wa utulivu, ataingia katika sehemu tajiri zaidi za ufalme, naye atatimiza mambo ambayo baba zake hawakufanya kamwe, wala baba zake. Atagawanya nyara, mateka, na mali miongoni mwao, naye atapanga mipango yake dhidi ya ngome, lakini kwa muda tu. Ataamsha nguvu na ushujaa wake dhidi ya mfalme wa kusini, Ptolemy, pamoja na jeshi kubwa.

Kwa hiyo, mfalme wa kusini atakusanya jeshi kubwa na lenye nguvu nyingi kwa ajili ya vita, lakini hatasimama, kwa maana mipango itapangwa dhidi yake. Wale watakaokula chakula chake kitamu watamharibu, na jeshi lake litafurika, lakini wengi wataanguka wameuawa. Wafalme wote wawili, Ptolemy na Antiochus, mioyo yao itakusudia kufanya uovu, nao watasema uongo wao kwa wao mezani pamoja.

Kwa hivyo, waliketi kufanya muungano, lakini wote wawili walikuwa wakijaribu kudanganyana, lakini haungefanikiwa, kwani mwisho bado ungekuja kwa wakati uliowekwa. Kisha yeye, Antiochus wa Nne, atarudi katika nchi yake na nyara nyingi, lakini moyo wake utakuwa kinyume cha agano takatifu, naye atachukua hatua kisha atarudi katika nchi yake mwenyewe. Kwa wakati uliowekwa, atarudi na kuja kusini, lakini mara hii ya mwisho, haitakuwa kama ilivyokuwa hapo awali, kwa maana meli za Kitimu, ambazo ni Roma, zitakuja dhidi yake, na kwa hivyo, atakata tamaa na atarudi na kuwa na hasira kwa agano takatifu.

Kwa hivyo, tumefika tu mwaka wa 167 KK. Atakasirika na agano takatifu na kuchukua hatua, kwa hivyo atarudi na kuwajali wale wanaoacha agano takatifu. Majeshi kutoka kwake yataokea, yatachafua ngome ya patakatifu, na kuondoa sadaka ya kawaida, nao watasimamisha chukizo la uharibifu.

Kwa maneno laini, atawageukia wasiomcha Mungu wale wanaotenda maovu kuelekea agano, lakini watu wanaomjua Mungu wao wataonyesha nguvu na kuchukua hatua. Wale walio na busara miongoni mwa watu watawapa ufahamu wengi, lakini wataanguka kwa upanga na kwa moto, kwa kufungwa na kwa kunyang'anywa mali zao kwa siku nyingi. Sasa, watakapoanguka, watapewa msaada kidogo, na wengi watajiunga nao katika unafiki.

Baadhi ya wale walio na ufahamu wataanguka ili kuwasafisha, kuwasafisha, na kuwafanya wasafishe hadi mwisho kwa sababu bado itakuja kwa wakati uliowekwa. Sawa, hilo linatufikisha mwisho wa sehemu ambayo kila mtu anakubaliana nayo licha ya ugumu wote uliopo. Kwa hivyo, tuko sawa katika yapata 167, kila mtu anakubali.

Acha nijaze nafasi chache zilizo wazi. Kwa hivyo, miaka miwili baadaye, nadhani bado tuko hapa kidogo, samahani bado tuko hapa. Miaka miwili baadaye mwaka wa 167, Antiochus anaivamia Misri tena, lakini anashindwa kabisa.

Wakitimu, au Warumi, wanakuja Aleksandria kwa ombi la Ptolemy la kumsaidia, na Antiochus anatishwa na kunyenyekezwa na mjumbe wa Kirumi, naye anaondoka kwa hasira. Karibu wakati huo huo, katika nchi ya Palestina, tuna kundi la Wayahudi chini ya kiongozi aitwaye Yasoni, nao waliasi dhidi ya kuhani mkuu, ambaye wakati huo alitwa Menelaus, na marafiki zake, Tobaidi, naye akaasi kwa sababu alisikia kwamba Antiochus ameuawa. Kwa hiyo Yasoni na kikosi chake wanakuja kumuua kuhani mkuu na watu wote waliokuwa pamoja naye, kwa sababu wanafikiri Antiochus amekufa, huu ni wakati wa kuasi, hatimaye tunaweza kuwa huru.

Hata hivyo, Antiochus alikuwa hai sana, na alitumia uasi huu kama kisingizio cha shambulio lake mwenyewe na kurejesha udhibiti aliporudi kutoka Misri mwaka wa 167. Kwa hivyo, aliwakasirikia Wayahudi kwa kutuma mjumbe Yerusalemu kwa kisingizio cha amani, lakini badala ya kuleta amani, waliwashambulia Wayahudi siku

ya Sabato, na wakaupora mji. Hili linasimuliwa katika vitabu vya Makabayo, vitabu vya Makabayo visivyoaminika.

Wayahudi waliuawa, na wafanyabiashara Wayahudi walipewa zawadi kwa kuunga mkono sera za Antiochus za Uhai wa Kigiriki. Baadaye, mnamo 167, Antiochus aliamuru Uhai wa Kigiriki wa kulazimishwa, kwa hivyo alitaka kuifanya Yerusalemu kuwa polis ya Kigiriki, mji wa Kigiriki. Anaamuru kwamba hilo lazima litokee, na ili hilo litokee, anaharamisha desturi za kidini za Kiyahudi.

Kwa hivyo, tohara, kuwa na maandiko, desturi ya Sabato, kusherehekea sikukuu tofauti, dhabihu za asubuhi na jioni, yote hayo yamepigwa marufuku, na yeyote anayeasi anatishiwa kifo. Na kisha, hekalu lilifanywa la kipagani kwa kuanzishwa kwa ibada ya kidini ya kifalme, ibada ya mfalme, na kujengwa kwa madhabahu au sanamu iliyowekwa wakfu kwa Zeus hekaluni. Huenda hilo ndilo chukizo linalosababisha uharibifu.

Ilifanya hekalu kuwa najisi, halifai kwa ibada, haliwezi kutumika. Kwa hivyo, ndani ya miaka mitatu, hekalu limejaa magugu, na limeachwa kama eneo tupu. Wakati huo huo, madhabahu za kipagani pia zimejengwa kote Yuda.

Nguruwe na wanyama wengine wasio safi walitolewa, na unajisi huu wote unaashiria chukizo lingine litakalowekwa baadaye katika hekalu la Yerusalemu ambalo Yesu alitabiri katika Hotuba ya Mizeituni. Hilo linatupeleka mbali sana, na hatuna muda wa kwenda huko. Matukio haya yote yanayomzunguka Antiochus na shambulio lake la Yerusalemu yanawagawanya Wayahudi katika kambi mbili.

Kwa hivyo, katika kile nilichokisoma, tuna kifungu kirefu, tulikuwa na wale waliovunja agano, hao ni wale waliopotoshwa na maneno matamu ya Antiochus. Wanaamini kwamba njia yake ni bora zaidi, nao wanaacha agano. Na kisha kuna wale wanaompinga Antiochus kwa nguvu kwa sababu maandishi yanasema wanamjua Mungu wao.

Wanaendelea kutii sheria, na wengi wao wanauawa kwa sababu hiyo. Wanatishiwa na kuteswa, si tu na Waseleucid walioteka Yuda na Yerusalemu bali pia na watu wa nchi yao ambao walikuwa upande wa Antiochus. Kwa hivyo, wanaipata kutoka pande zote.

Watu wenye hekima wanaotajwa katika unabii ni Wayahudi wanaoteswa Antiochus aliporudi mara ya pili kutoka kushindwa kwake Misri. Wao ndio wanaobaki waaminifu kwa agano. Pia wanafundisha na kuwafundisha watu wengine wakati wa mateso.

Na maandishi yalisema kwamba wale wanaowafuata pia watapata mateso na hata kuuawa kishahidi. Kauli kwamba wangepokea msaada kidogo inaweza kuwa kama

kusema ukweli. Ndiyo, walipata msaada kidogo kutoka kwa Uasi wa Makabayo, lakini hiyo haikusaidia sana kwa sababu haikuwa ya muda mrefu. Kuna mjadala mdogo kuhusu maana hasa ya usemi huo.

Kisha inasema kwamba wengi watajiunga na wenye busara katika unafiki, ambao unaweza kumaanisha kundi la watu ambao kwa namna fulani walikuja kwa ajili ya safari lakini hawakuwa na mtazamo uleule wa utii kwa Mungu. Mateso haya yaliwatakasa na kuwasafisha wao, au taifa, tena kulingana na mtazamo wa mtu. Na kisha tunafikia mstari wa 36.

Na kama nilivyosema, hadi hapa katika maandishi, kuna makubaliano ya jumla kuhusu kinachoendelea. Kisha tunafikia sehemu ngumu sana ambapo tuna swali hili la kama ni unabii halisi. Je, hili ni jambo ambalo halijatokea katika siku zijazo? Je, ni aina ambayo tunaweza kuwa nayo katika maandiko matakatifu? Tunafanya nini na hili? Kwa sababu matukio yaliyoelezwa hayawezi kuendana na rekodi ya kihistoria ya Antiochus kwa Antiochus IV. Tremper Longman anafanya kazi nzuri na sehemu hii, nadhani.

Na anasema lazima uzingatie masuala kadhaa akilini. Lazima useme mfalme anayezungumziwa hapa ni nani, kwa sababu haisemi tena mfalme wa kusini na mfalme wa kaskazini. Ghafla tu tuna mfalme.

Mfalme yupi huyo? Na pia alisema, tunamrejelea nani akilini? Je, huyu ni mwandishi wa kibinadamu au mwandishi wa kimungu? Kwa hivyo je, nabii huyu anajua kweli kwamba anazungumza mbali katika siku zijazo, au hii ni darubini ambayo hawezi kuiona? Kuna njia mbili kuu ambazo watu wanaweza kuchukua maandishi kutoka hapa. Ya kwanza ni usomi muhimu, ambao utashikilia wazo hili la nje. Na hoja yao ni kwamba hakuna dalili katika maandishi kwamba ghafla tuna mfalme mpya au mtu mpya.

Kila mahali pengine katika maandishi, ilikuwa wazi kabisa kwamba tuna mhusika mpya katika eneo hilo. Hakuna hata mmoja hapa. Kwa hivyo, tunapaswa kudhani kwamba bado tunamzungumzia Antiochus IV.

Na ni matarajio ya ubunifu kuelekea anguko lake. Kwa hivyo, matatizo na mtazamo huo, bila shaka, ni kwamba lazima utegemeo unabii huu wa awali na nabii kufanya mambo vibaya. Wafasiri wa kihafidhina, wafasiri wa kitamaduni, watasema, hapana, kinachotokea katika 11:36 hadi 37 ni kwamba sasa tunahama kutoka kwa mtu huyu wa kihistoria wa Antiochus IV hadi mtu wa eskatolojia.

Sasa tuna umuhimu wa kieskatolojia katika mistari ya 36 hadi 45. Na tangu wakati wa Jerome, ambao ni kama miaka 400, wafasiri Wakristo wamemwona Mpinga Kristo katika kifungu hiki. Sio wafasiri Wakristo wote wanaona hilo, lakini wafasiri Wakristo wameona hilo.

Na wanataja mwelekeo wa unabii wa kuangazia matukio yajayo kwa darubini. Kwa hivyo, hatungekuwa na dalili dhahiri kwamba kumekuwa na mabadiliko makubwa katika wakati, kwamba tuko mbali katika siku zijazo. Mambo huunganishwa pamoja.

Longman anapendekeza kwamba katika sehemu hii, tunapaswa kuona marejeleo ya epifania za Antiochus, lakini yanachukua sifa kubwa kuliko maisha, ambazo sisi, tunaishi kwa mwanga wa Agano Jipya, tunaweza kuzielezea kama zinazotarajia mtu anayeitwa Mpinga Kristo. Na aina ya ushahidi ambao Longman anaona hapa ni kwamba anazungumzia lugha hii kubwa kuliko maisha ya ulimwengu. Haionekani tena kuwa marejeleo haya ya kihistoria ambayo tunaweza kupata.

Zungumzia kuhusu wakati wa mwisho. Ukweli kwamba mistari ya 40 hadi 45 hasa haifanyi kazi unapojaribu kuitumia kwa Antiochus. Na kwamba mfalme, jina la mfalme tu, hakuwahi kutumika kumrejelea Antiochus kabla ya hapo.

Daima huitwa mfalme wa kaskazini, kwa hivyo ni marejeleo tofauti. Na, bila shaka, mazungumzo ya ufufuo tunapofikia sura ya 12. Baldwin, Joyce Baldwin, ambaye maelezo yake niliyoyaweka hapo awali, anafupisha na kusema kwamba ingawa Danieli 11 inatimia katika Antiochus IV, jambo hilo haliishii hapo.

Kwa hivyo, iwe wana marejeleo ya moja kwa moja ambayo hatuelewi au hatujui kuyahusu, tunakosa maelezo kadhaa. Anasema inaonekana kwamba uingiliaji kati wa kimungu katika sehemu hii unaweza kuwa mpana zaidi. Ushahidi mwingine ambao unaweza kuwafanya watu kwenda zaidi ya Antioko wa Nne katika sehemu hii ili kushikilia mtazamo wa kitamaduni zaidi ni baadhi ya masuala ya tafsiri kutoka sura zingine.

Kwa hivyo, unaporudi kwenye sura ya 7, na una pembe ndogo, na kisha katika sura ya 8 una pembe nyingine ndogo, na kisha una mtawala atakayekuja, na una mafundisho ya Agano Jipya kuhusu mtu wa uasi, na kuhusu Mpinga Kristo, na kisha katika Ufunuo una mnyama, na hadithi inaendelea. Kwa hivyo, baadhi ya masuala hayo nje ya sura halisi yanaweza kukusaidia kugemea kwenye tafsiri ya kihafidhina zaidi au tafsiri ya kitamaduni, au huenda isiwe hivyo. Sawa, tuko karibu katika sehemu ya mwisho ya unabii huu.

Ndipo mfalme atafanya apendavyo, huu ni mstari wa 36, naye atajitukuza na kujitukuza juu ya kila mungu na kusema maneno ya kutisha dhidi ya mungu wa miungu. Huu ni aina ya lugha ya ulimwengu ambayo Tremper Longman anazungumzia. Atafanikiwa hadi ghadhabu itakapotimia, kwa maana yaliyokusudiwa yatatimizwa.

Hataijali miungu ya baba zake wala tamaa ya wanawake, wala hataijali mungu mwingine yeyote, maana atajitukuza juu yao wote. Badala yake, atamheshimu

mungu wa ngome, mungu ambaye baba zake hawakumjua. Atamheshimu kwa dhahabu, fedha, mawe ya thamani, na hazina.

Atapigana na ngome zenye nguvu zaidi kwa msaada wa mungu mgeni. Atawapa heshima kubwa wale wanaomkubali, na kuwafanya watawale wengi, na kugawanya nchi kwa bei. Wakati wa mwisho, mfalme wa kusini, Ptolemy, atagongana naye, na mfalme wa kaskazini atamshambulia kwa nguvu kwa magari ya vita, wapanda farasi, na meli nyingi; naye ataingia katika nchi, na kuzifurika, na kupita katikati.

Pia ataingia katika nchi nzuri, na nchi nyingi zitaanguka, lakini hizi zitaokolewa kutoka mkononi mwake: Edomu, Moabu, na nchi kuu ya wana wa Amoni. Kisha atanyosha mkono wake dhidi ya nchi zingine, na nchi ya Misri haitapona, lakini atatawala hazina zilizofichwa za dhahabu na fedha, na vitu vyote vya thamani vya Misri, na Walibya na Waethiopia watafuata nyuma yake. Lakini uvumi kutoka mashariki na kaskazini utamstua, naye atatoka kwa hasira kali ili kuwaangamiza na kuwaangamiza wengi.

Ataweka hema za banda lake la kifalme kati ya bahari na mlima mtakatifu mzuri, lakini atafika mwisho wake, wala hakuna mtu atakayemsaidia. Na kisha tunapata wakati wa taabu na hii inaanza sura ya 12. Sasa, wakati huo, Mikaeli, mkuu mkuu, anayewalinda wana wa watu wako, atasimama, na kutakuwa na wakati wa taabu, ambao haujawahi kutokea tangu lilipoanza taifa hata wakati huo.

Na wakati huo, watu wako, kila mtu atakayeonekana ameandikwa katika kitabu, ataokolewa. Wengi wa wale waliolala katika mavumbi ya ardhi wataamka, hawa wapate uzima wa milele, lakini wale wengine watapata aibu na dharau ya milele. Wale walio na ufahamu watang'aa kama mwangaza wa anga la mbinguni, na wale wanaowaongoza wengi kwenye haki watang'aa kama nyota milele na milele.

Sawa, kuna mengi hapa ambayo hatuna muda wa kuyazungumzia. Ahadi hii ni ahadi kubwa kwa watu wanaoteswa, kwamba kuna tumaini la ufufuo na thawabu na ufufuo na hata adhabu. Asili ya ufufuo huu inajadiliwa na kujadiliwa lakini nadhani watu wengi wanakubali kwamba hii ni picha iliyo wazi kabisa katika Agano la Kale ya ufufuo halisi wa mwili.

Sio mfano, kwa kweli inarejelea ufufuo wa mwili. Na kwa kweli ni mahali pekee katika Agano la Kale tunapopata hivyo. Dhana ya ufufuo ni ya giza sana.

Inachukua hadi Agano Jipya ili hilo lifafanuliwe. Asili halisi ya nani anayefufuliwa na wangapi na kama ni ya ulimwengu wote au kama inahusiana tu na wale walioteseka wakati huu. Kuna aina zote za masuala na majadiliano mengi juu yake.

Nataka kukuachia ahadi na faraja ambayo hii ingekuwa kwa hadhira ya awali ya Danieli na faraja ambayo inaendelea kuwa kwa watu wanaomfuata Mungu na bado

watateseka kwa ajili yake. Huenda usione thawabu hiyo hadi ufufuo. Kuna mashahidi wa imani katika sura hii.

Kuna watu wanaoteseka na kufa kwa ajili ya imani yao, na bado kuna watu wanaoteseka na kufa kwa ajili ya imani yao. Lakini mwishowe, wakati wa mwisho, hatimaye kuna thawabu, na hatimaye kuna hukumu na adhabu. Tungeweza kutumia muda kama tungekuwa nayo ikizungumzia nyota zinazong'aa na mwangaza wa mbingu.

Labda lugha nyingine ya mfano. Sidhani kama mwandishi wa Danieli anamaanisha kwamba tunapokufa, tunakuwa malaika au nyota. Nadhani tuna lugha ya mfano inayoendelea.

Tumalizie haya katika mstari wa 4. Lakini wewe, Danieli, ficha maneno haya na ufunge kitabu hadi mwisho wa wakati. Wengi wataenda huku na huko, na maarifa yataongezeka. Ndipo mimi, Danieli, nilipotazama, na tazama, wengine wawili wamesimama, mmoja ukingoni mwa mto huu na mwingine ukingoni mwa mto ule.

Na mmoja akamwuliza yule mtu aliyevaa kitani, aliye juu ya maji ya mto, Itachukua muda gani? Hiyo ndiyo lugha hiyo ndefu tena. Itachukua muda gani hadi mwisho wa maajabu haya? Nilimsikia yule mtu aliyevaa kitani juu ya maji ya mto, huku akiinua mkono wake wa kuume na wa kushoto kuelekea mbinguni, akaapa kwa yeye aishiye milele, ya kwamba itakuwa kwa wakati, nyakati, na nusu wakati. Na mara watakapomaliza kuvunja nguvu za watu watakatifu, matukio haya yote yatakamilika.

Mimi nilisikia, lakini sikuweza kuelewa. Kwa hiyo, nikasema, Bwana wangu, matokeo ya matukio haya yatakuwaje? Akasema, Nenda zako, Danieli, kwa maana maneno haya yamefichwa na kufungwa hadi wakati wa mwisho. Wengi watatakaswa, watasafishwa, na kusafishwa, lakini waovu watatenda maovu.

Hakuna hata mmoja waovu atakayeelewa, lakini wale walio na ufahamu wataelewa. Na hapa tunaenda na benki. Kuanzia wakati ambapo dhabihu ya kawaida itafutwa na chukizo la uharibifu litaanzishwa, kutakuwa na siku 1,290.

Heri yake mtu anayesubiri na kuzifikia siku 1,335? Lakini wewe enenda zako hadi mwisho, ndipo utakapoingia katika pumziko na kuamka tena kwa ajili ya sehemu yako uliyopewa mwishoni mwa wakati.

Watoa maoni wamechanganyikiwa kwa muda mrefu na kwa ukali kuhusu umuhimu wa nambari hizo mbili. Labda singeweza hata kukuelezea chaguzi hizo. Baadhi ya watoa maoni huinua mikono yao na kusema hiyo ni sehemu ya fumbo.

Wachambuzi wengine hujaribu kuielewa, lakini pendekezo bora zaidi ambalo nimesoma ambalo nitakuelekeza tu kwa sababu sina uhakika kama ningeweza

kulielezea ni Carol Newsome. Anazungumzia nambari, na anapata mifumo inayohusiana na vipindi vingine vya wakati katika kitabu cha Danieli. Na hitimisho lake ni kwamba ni nambari muhimu.

Sio nasibu tu. Ina maana. Na nitakachosema ni kwamba ingawa hatuwezi kujua haswa maana ya nambari hizo, ni tafsiri inayolingana na ishara zingine katika kitabu, pamoja na neno la mwisho la mtu huyo kwa Danieli, kwamba itabidi umngoje Mungu atimize neno lake.

Lazima uende ukasubiri; kutakuwa na kuchelewa; mngojee Mungu. Itatimia. Hii ni maono yenye changamoto mwishoni mwa kitabu chenye changamoto.

Na tumekuna tu juu juu. Kuna historia tata ambayo hatuijui vizuri. Kuna aina za filamu ambazo hatuwezi kuzielewa vizuri.

Lakini nataka kukuachia ukumbusho kwamba unabii huu na maono haya yanapita mazingira ya kihistoria. Hata hivyo, chochote ambacho wanaweza kuwa nacho au la, kitabu hiki kinapita mazingira yake ya kihistoria. Sio kila mara huwa wazi jinsi kinavyofanya hivyo.

Kazi yetu ni kufanya kila tuwezalo ili kuelewa. Na kila mara inasaidia unapofanya hivyo kukumbuka kwamba hata Danieli mwenyewe hakuweza kuelewa vizuri. Na alikuwa na malaika wa kuitafsiri.

Na hilo lilionekana kuwa sawa. Ilikuwa sawa kwa Danieli, na wageni wake wa mbinguni hawakuonekana kumkasirikia. Nenda zako, Danieli.

Kwa hivyo hilo linatufikisha mwisho wa kitabu. Natumaini umechochewa hamu yako ya kujifunza zaidi katika Danieli na upate nyenzo zaidi na kuboresha historia yako. Asante.

Huyu ni Dkt. Wendy Widder katika mafundisho yake kuhusu kitabu cha Danieli. Hii ni kipindi cha 16, Danieli 10-12, Maono ya Mwisho ya Danieli.